

*До народните представители,
членове на Комисия по образование и наука*

51. Народно събрание

СТАНОВИЩЕ
ОТ СЪВЕТА ЗА РАЗВИТИЕ НА ГРАЖДАНСКОТО ОБЩЕСТВО,
КОНСУЛТАТИВЕН ОРГАН КЪМ МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ

ОТНОСНО: Предложение за изменение и допълнение на Законопроект за изменение и допълнение на Закона за предучилищното и училищното образование (51-502-01-37) с вносител Министерски съвет, приет на първо гласуване на 8.10.2025 г.

Вносител: Ангел Василев Янчев

Входящ номер: 51-554-04-321

Внесено: 4.11.2025 г.

УВАЖАЕМИ ГОСПОЖИ И ГОСПОДА НАРОДНИ ПРЕДСТАВИТЕЛИ,

Съветът за развитие на гражданското общество (СРГО) е създаден на основание чл. 4, ал. 3 от Закона за юридическите лица с нестопанска цел (ЗЮЛНЦ) и съобразно правомощието му по чл. 4, ал. 4, т. 1 от ЗЮЛНЦ изразява своето становище във връзка с Предложение за изменение и допълнение на Законопроект за изменение и допълнение на Закона за предучилищното и училищното образование (51-502-01-37), внесено на 4.11.2025 г. от народния представител Ангел Василев Янчев.

СРГО изразява категорично несъгласие със следното предложение на вносителя:

Чл. 348. (1) Наказват се с глоба, съответно с имуществена санкция от 10 000 до 20 000 лв. физически или юридически лица, които:

3. организират и провеждат обучения, анкети, изследвания на деца, ученици и педагогически специалисти в образователни институции, ако са юридически лица, регистрирани извън България, или повече от половината от приходите им са от чуждестранни физически или юридически лица."

Предложението е поредната атака срещу експертни граждански организации, които работят за подобряване на качеството на образованието в България. Тези организации разчитат на разнообразни източници на финансиране, така че да осигурят безплатна подкрепа за български детски градини и училища. Свободата на сдружаване, гарантирана от Конституцията на Република България, и международните договори за защита правата на човека, по които България е страна, обхваща възможността гражданските организации свободно да набират средства за изпълнение на нестопанските си цели от разнообразни източници, включително такива с произход чужбина. Така например голяма част от българските неправителствени организации фondonабират чрез кандидатстване за подкрепа от програми на международни и европейски фондове и фондации. Освен това често биват подкрепяни и от българската диаспора в чужбина, която силно припознава каузата за качествено образование за всяко българско дете.

Ограничаването на участието на граждански организации, получили чуждестранно финансиране, в образователния процес ще има тежки последици за качеството на българското образование. По данни от PISA 2022 над половината от българските 15-годишни ученици са функционално неграмотни. За да пребори този проблем, образователната система се нуждае от партньорства, иновативни практики и експертна подкрепа. Гражданските организации допринасят ежедневно за преодоляване на системни проблеми в образованието като:

- недостиг на учители в малки населени места;
- включване на деца с различен майчин език или от уязвими общности;
- развитие на дигитални и съвременни преподавателски ресурси;
- подкрепа за талантиливи ученици и учители.

Вместо да бъдат санкционирани, тези организации трябва да бъдат признати като стратегически партньор на държавата и общините в усилията за подобряване на качеството на българското образование.

УВАЖАЕМИ ГОСПОЖИ И ГОСПОДА НАРОДНИ ПРЕДСТАВИТЕЛИ,

Предложението за санкциониране на юридически лица с чуждестранно финансиране нарушава и основните принципи на демократичното управление и свободата на сдружаване, като създава условия за стигматизиране на гражданските организации. Те са форма на обединение на граждани със сходна мисия, които допринасят за по-добри

публични политики и по-ефективно използване на обществените ресурси. Атаките срещу тях са атаки срещу самите граждани и срещу демократичните устои на държавата.

Подобни мерки напомнят подходи, прилагани в недемократични режими, които целят ограничаване на гражданското участие и критичните реакции към властта.

Предложението е и в разрез с правото на Европейския съюз, като нарушава свободата на движение на услуги и капитали (чл. 56 и чл. 63 от Договора за функциониране на ЕС) и въвежда дискриминационен режим спрямо организации с чуждестранно участие или финансиране. Това е несъвместимо с членството на България в Европейския съюз и с принципите на сътрудничество, солидарност и откритост, върху които се основава европейското образование и наука.

СРГО призовава Комисията по образование и наука в 51. Народно събрание да отхвърли предложението за промяна в чл. 348, ал. 1, т. 3 от Закона за предучилищното и училищното образование и да се противопостави ясно срещу бъдещи опити за стигматизиране на гражданските организации и ограничаване на работата им за качествено образование в България.

Членове на Съвета за развитие на гражданското общество:

Български център за нестопанско право

Фондация „Заедно в час“

Сдружение „Български дарителски форум“

Сдружение „Български Хелзинкски комитет“

Фондация „Работилница за граждански инициативи“

Сдружение „Асоциация на европейските журналисти-България“

Фондация „Антикорупционен фонд“

Българска фондация “Биоразнообразие”

Сдружение „Национален младежки форум“

Сдружение „Форум гражданско участие“

Фондация „Български фонд за жените“

Сдружение „Център за междуетнически диалог и толерантност „Амалине“

Фондация „Карин дом“

Фондация „За нашите деца“